

Villrein

Kvalitetsnorm og tiltaksplaner

Are Endal Rognes, naturveileder, Norsk villreinsenter Nord

Røros 05.03.2024

Agenda

- Kort om Norsk villreinsenter (NVS)
  - Forvaltningsknutepunkt
  - Hvem er vi?
- utfordringer for villreinen
  - Kvalitetsnorm
  - Tiltaksplaner

Forvaltningsknutepunktet på Hjerkinn

- 5 Norsk villreinsenter
- 5 Nasjonalparkforvaltere
  - 3 Dovrefjell-Sunndalsfjella
  - 2 Rondane-Dovre
- 3 Statens naturoppsyn
- 1 Pilgrimsenter Dovrefjell

Stiftelsen Norsk villreinsenter

- Ble stifta i 2006
- Ett styre, oppnevnes av Miljødirektoratet
- To kontor: Hjerkin og Skinnarbu
- Formål:
Fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villreinfjella i Norge
- Skal snakke villreinens sak på rent faglig grunnlag
- Formidle kunnskap
- Uavhengig og nøytral
- Være et bindeledd mellom publikum – forvaltning – politikk – forskning.

Hva gjør vi?

- Naturveiledning
- Digital formidling, tilgjengeliggjøring av kunnskap
- Dokumentasjon og rådgivning
  - Kvalitetsnorm
  - Tiltaksplaner
- Feltstasjon
- Verdiskaping – attraksjonsutvikling og deltagelse i verdiskapingsprogrammer

Naturveiledning

**Besøksenter
villrein**

Velkommen som gjest i villreiners rike
Welcome to the Kingdom of the Wild Reindeer

Informative board containing a map, text panels, and images related to the reindeer.

Foto: Norsk villreinsenter

Villreinens utfordringer

Villmarkspregede områder i Norge

1900

1940

1988

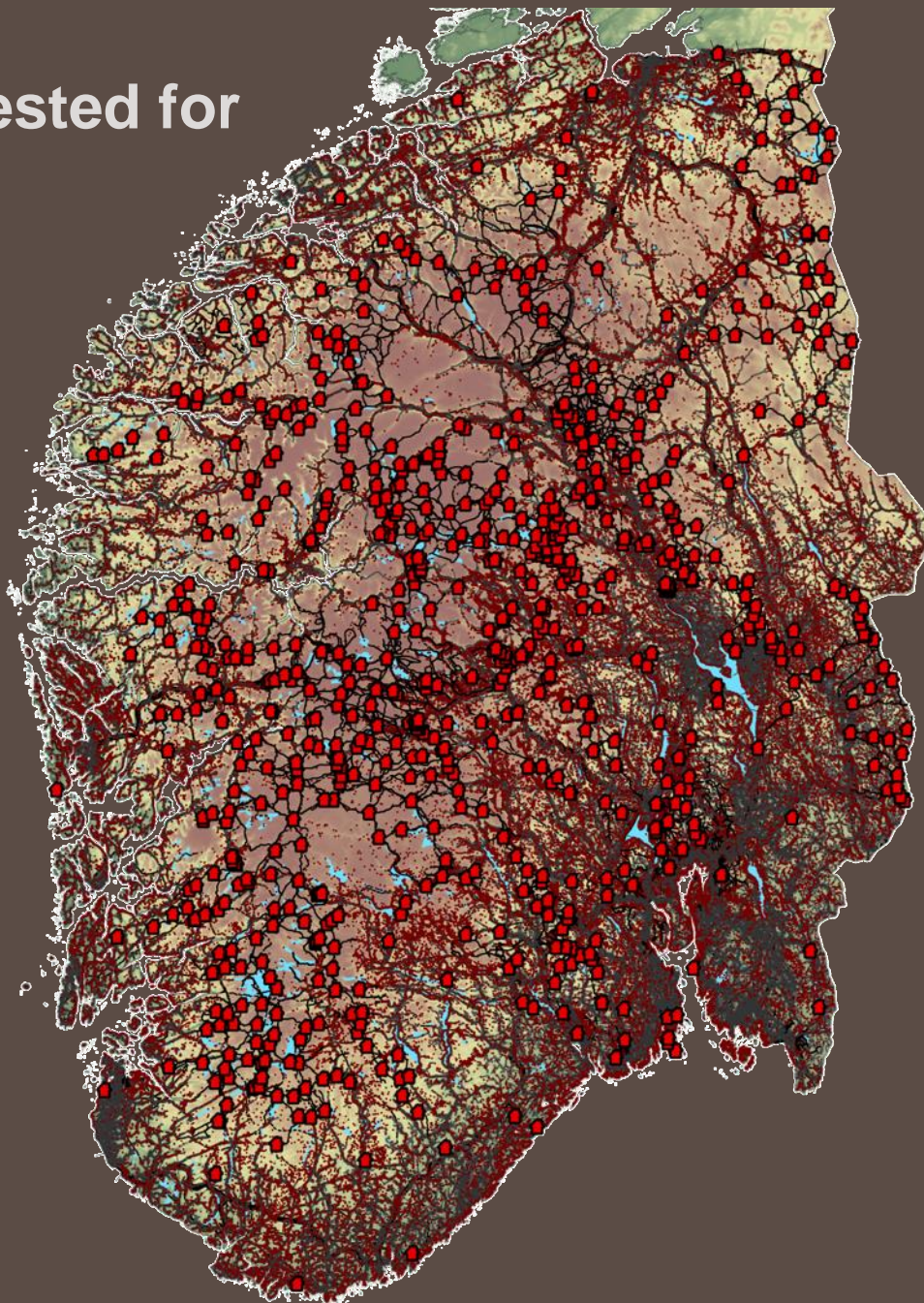
2018

● Villmarkspreget: Naturområder som ligger fem km eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep

Kilde: Kart 1900 og 1940: Bruun, Magne, NOU-1986:13. Kilde: Kart 1988 og 2018: Miljødirektoratet/miljøstatus.no

Endring i levested for villrein:

SISTE HUNDRE ÅR:

- Hovedveger
- Toglinjer
- Kraftutbygginger
- Kraftlinjer
- Mindre veger
- Turisthytter
- Private hytter
- Merkede stier
- ....

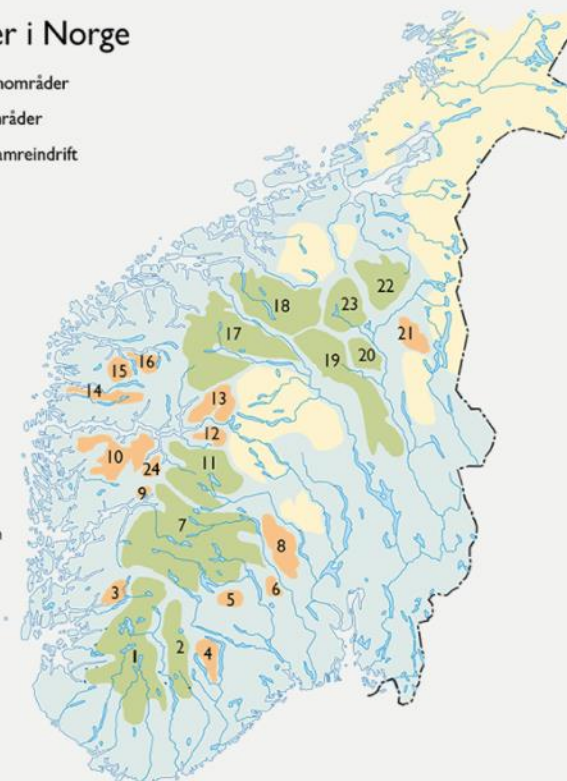
Levestedet for villrein
fragmenteres

Villreinområder i Norge

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Områder med tamreindrift

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnesfjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattefjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Førdefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Reinheimen - Breheimen
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Sølnekletten
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutshø
- 24 Raudafjell

UTFORDRINGER

Menneskelig aktivitet

- Turer til fots, ski, sykkel, med hund, kite, hest...
- Motorferdsel: bil, snøskuter, el-sykkel
- Fly og helikopter
- Jakt

UTFORDRINGER

Klimaendringer

- Mildere vintre – økt fare for ising av beiter
- Færre snøfonner sommerstid – mer insektsplager
- Flere og andre typer insekter, parasitter og sykdommer

UTFORDRINGER

Sykdom og parasitter

- Fotråde
- Hudbrems og svelgbrems
- Andre parasitter og bakterier
- CWD

Foto: Anders Mossing, NVS

Samla belastning

- Enkelttingrep trenger ikke ha store negative effekter, men...
- Det er **summen** av all belastning som blir avgjørende for villreinen

Unike bilder:

Slik ødelegges
Norge bit for bit

Kritiserer regjeringen etter sjokkbilder:

– Burde vært forbudt

Kvalitetsnorm for villrein

OM KVALITETSNORMEN

Formål

- Si noe om tilstanden til villreinen, hvilke utfordringer arten møter i ulike områder

Foto: Anders Mossing, Norsk villreinsenter

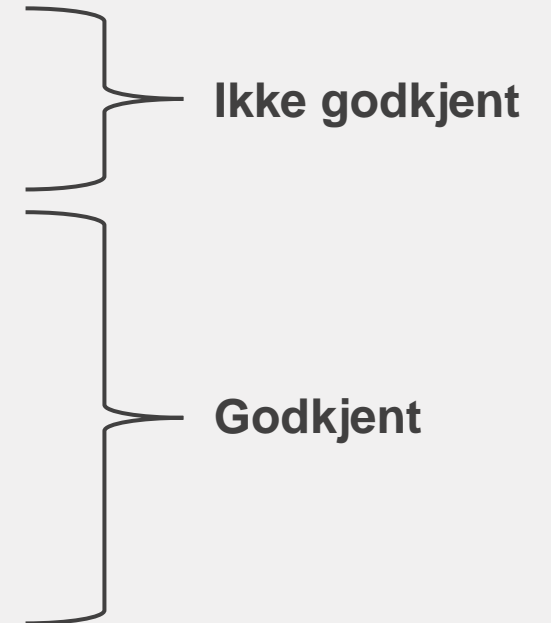
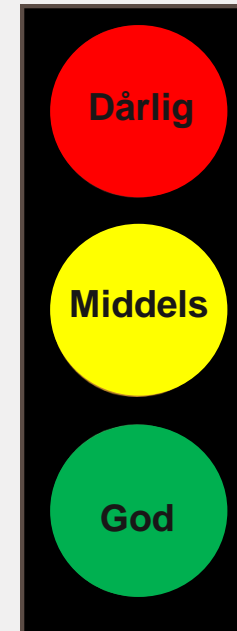
Klassifisering

Tre delnormer:

1. Bestandsforhold
2. Lavbeiter
3. Leveområde og menneskelig påvirkning

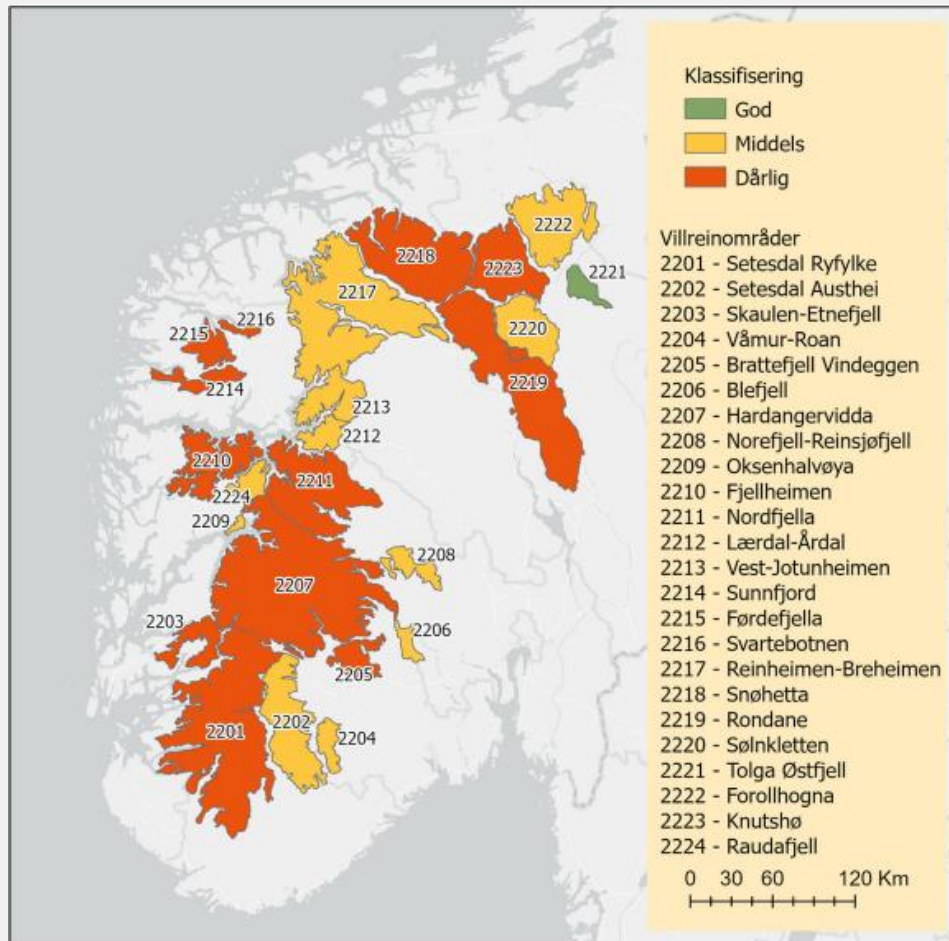

Samla vurdering av tilstanden i hvert villreinområde

Resultat

Grønn: Tolga Østfjell

Gul: 11 områder

- Reinheimen-Breheimen

Rød: 11 områder

- Snøhetta, Knutshø, Rondane

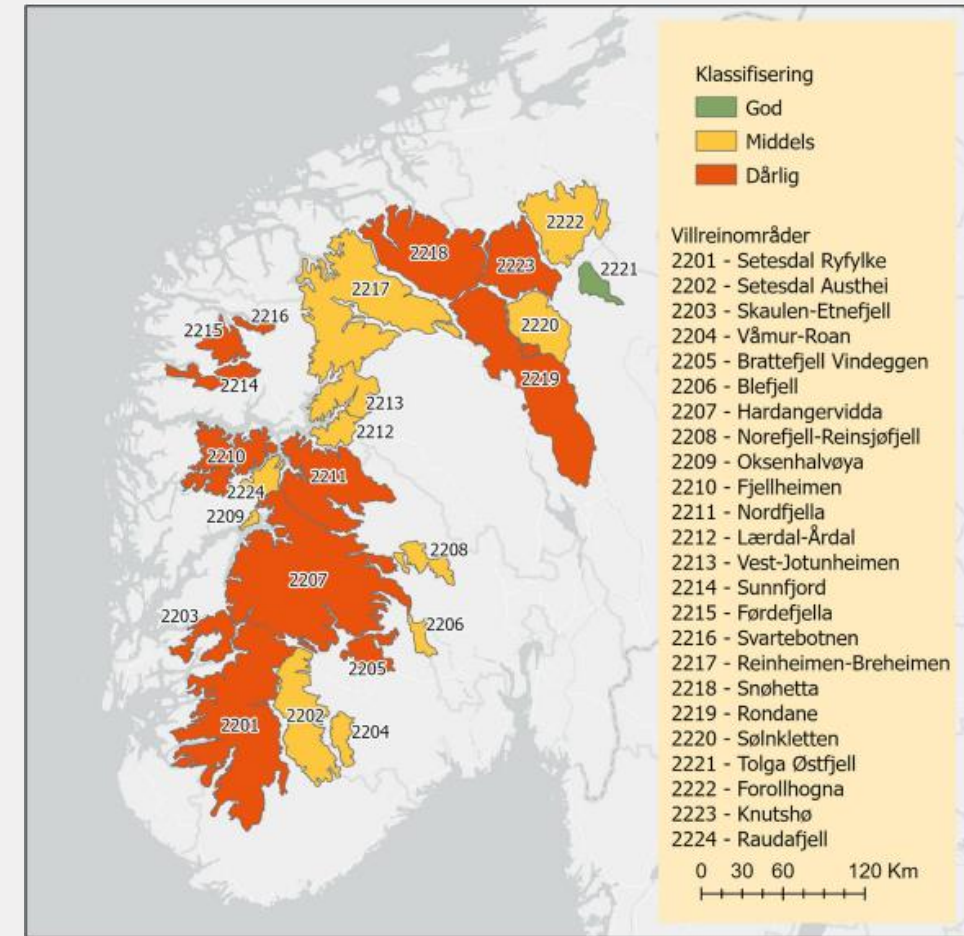
Tiltaksplaner for villrein

Målsetning

- Dersom målene i kvalitetsnormen ikke er nådd: tiltaksplan
- Alle områder på minimum gult nivå
- Helhetlig blick
- Tiltak med målbare effekter
- Regjeringa vedtar tiltaksplaner ila. 2025
  - Høring
  - Involvering av berørte departementer
- Stortingsmelding om villrein 2024

TILTAKSPLANER

Tiltaksplaner – like og ulike

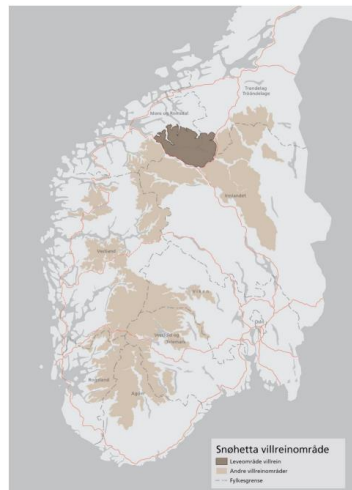
- Områder
- utfordringer
- Prosjektgrupper
- Prosess
  - Åpne infomøter
  - Innspillsmuligheter
  - Temamøter
  - Fagdager

Faggrunnlag til tiltaksplan for Snøhetta villreinområde

Faggrunnlag fra en tverrfaglig prosjektgruppe

Kart: 2286moh

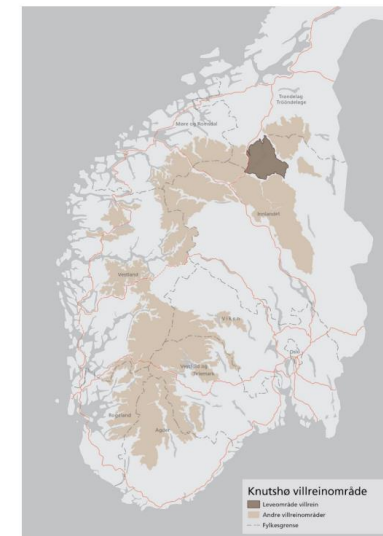
Snøhetta

- 8 innsatsområder
- 47 foreslåtte tiltak

Faggrunnlag til tiltaksplan for Knutshø villreinområde

Faggrunnlag fra en tverrfaglig prosjektgruppe

Kart: 2286moh

Knutshø

- 7 innsatsområder
- 37 foreslåtte tiltak

Innsatsområder fra faggrunnet for Snøhetta

- 1. Gjenopprette funksjonelle trekk til andre villreinområder
- 2. Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest, nord for Aursjøen
- 3. Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest, sør for Aursjøen
- 4. Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet
- 5. Bestandsforvaltning
- 6. Snøhetta vest
- 7. Arealplanlegging og arealforvaltning
- 8. Redusere negativ påvirkning på villreinen

Innsatsområder fra faggrunnet for Knutshø

- 1. Arealplanlegging og arealforvaltning
- 2. Gjenopprette funksjonelt trekk mellom Snøhetta og Knutshø villreinområder
- 3. Ivareta urørte områder og trekkpassasjer som villreinen bruker i dag
- 4. Lette villreinens tilgang til områder som i dag brukes lite
- 5. Redusere risiko for smitteoverføring av sykdommer og parasitter i villreinområdet
- 6. Bestandsforvaltning
- 7. Redusere negativ påvirkning på villreinen

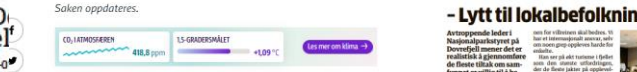
Ull bedre vilkår for rein: Foreslår tunnel på Dovrefjell

Det anbefales strenge tiltak for å bedre vilkårene for villreinen. Blant annet å fjerne moskus, rive turisthytter, begrense ferdsel og å legge E6 og jernbanen i tunnel på Dovrefjell.

FOTO: RUNAR TUFTO

Saken oppdateres.

– Her ligger det et bredt spekter av tiltak.

Det sier Line Lund Fjellvær, som er leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag.

Statsforvalter i flere fjellvar får i oppdrag å lede arbeidet med å bedre vilkårene for villreinen i deres område.

13. TORSDAG 16. JANUAR 2024
STATSFORVALTEREN PÅ BEDDOK

- Beskjed til statsforvalteren.

– Dovringer vil reagere negativt på fjerde ferdselsrestriksjoner på fjelle

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Statsforvalter i Trøndelag, Line Lund Fjellvær, mener ferdselsrestriksjoner er et viktig tiltak for å redde villreinen.

Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell. Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell. Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell.

Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell. Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell. Villreinen er det største og mest sårbare av statsforvalter fru Storberget på Dovrefjell.

Villreinen beskytter vi best sammen

LESERBREV
Statforvalterne la nylig fram forslag til tiltaksplan for villreinen. Forslagene vekker mye engasjement og debatt om å bedre vilkårene for alle barn og unge i skole, skriver Jon Kristian Garne.

Innføring i bedriftskonomi for politikere i Sel
LESERBREV
VI ER mange som bruker villreinfjell. Og alle påvirker villreinen på ulike måter. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

PÅ SPORSMÅL fra Elin Alnæs: Hagen om det kan brukes fra disposisjonssiden for å dekke inn Arbeidspartets forslag om å øke overføringene til skole med 1200 millioner i budsjettet for 2024 versus endringene i Sien kategorisk net.

Ap og Høyre har funnet løsningen på adreldrogen: Nedleggelse
LESERBREV
JES KAN bli om kommunene, men det er bedriftskonomi. Jeg vil gjerne se en samarbeidsplan mellom Ap og Høyre for å løse problemene med adreldrogen i Sel.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

Klassekampen
Lørdag 2. desember 2023

Foreslår tunnel på Dovre

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Foreslår tunnel på Dovrefjell

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Midt-norsk debatt

Ein prislapp på villreinen?

Villreinen kan gjeva oss nyttige. Arten peiker ut nokre av dei største menneskeskapte problem i tid.

Kronikk
Villreinen er ein viktig del av naturen vår. Den gir oss mange nyttige produkter og tjenester. Det er viktig å ta vare på villreinen og å sikre at den har gode vilkår for å overleve.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

Vil legge E6 og jernbanen i tunnel på Dovrefjell

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Nyheter Sport Dadsannonser Meny

Ris eller ros? Vi vil gjerne høre fra deg!
BYGDDELIV 06 minutter lesetid

Ønsker strengere regulering av veier av hensyn til villreinen

Vil stenge populære turistvei

Et ogjensomt tiltak som Dovrefjellregionen har tatt seg til, er å stenge populære turistveier for å bedre vilkårene for villreinen. Dette er et viktig tiltak for å sikre at villreinen har gode vilkår for å overleve.

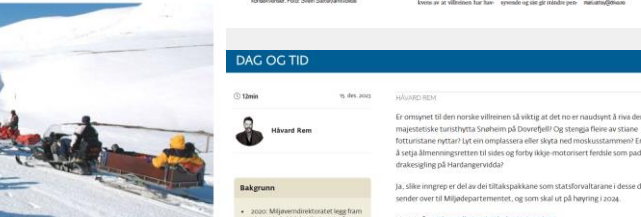

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

Foreslår å stenge deler av Aursjøvegen – dette sier styret

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

Villeggelse av 14 institusjoner

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

Villeggelse av 14 institusjoner

Statsforvalteren i Trøndelag vil legge E6 og jernbanen over Dovre i tunnel for å bedre vilkårene for villreinen i området. – Det er vanskelige vurderinger, men det må kraftige tiltak til for å redde villreinen, sier Line Lund Fjellvær, leder for klima- og miljøavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag, til NRK.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

DEI ER grusomme bilder som ruller over TV skjermen om dagen. Her vi sett hver bilder slik som de er. Det er veldig trist at det er slike bilder som ruller over TV skjermen om dagen.

JES BETVILKE ikke i kommunestyret. Det er viktig å ha en god forståelse for hva som påvirker villreinen, og hvordan vi kan bidra til å bedre vilkårene for villreinen i vårt område.

6 ting som må gjøres for å redde villreinen

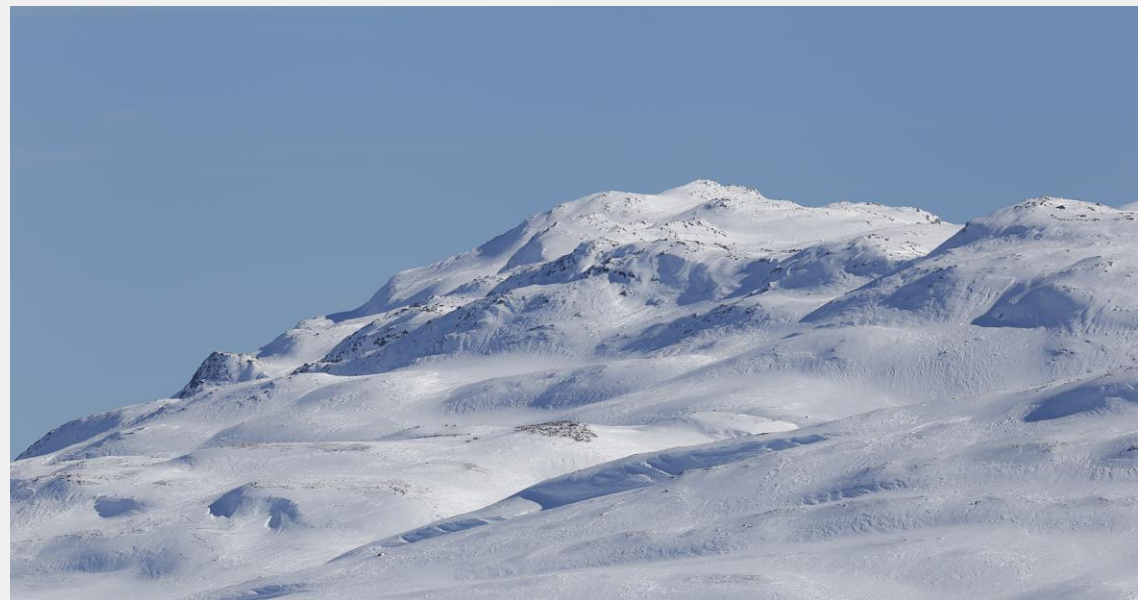
1. Stoppe utbygging
2. Forstyrre mindre
3. Begrense klimaendringer
4. Forebygge sykdommer
5. Restaurere leveområdene
6. Bestandsforvaltning

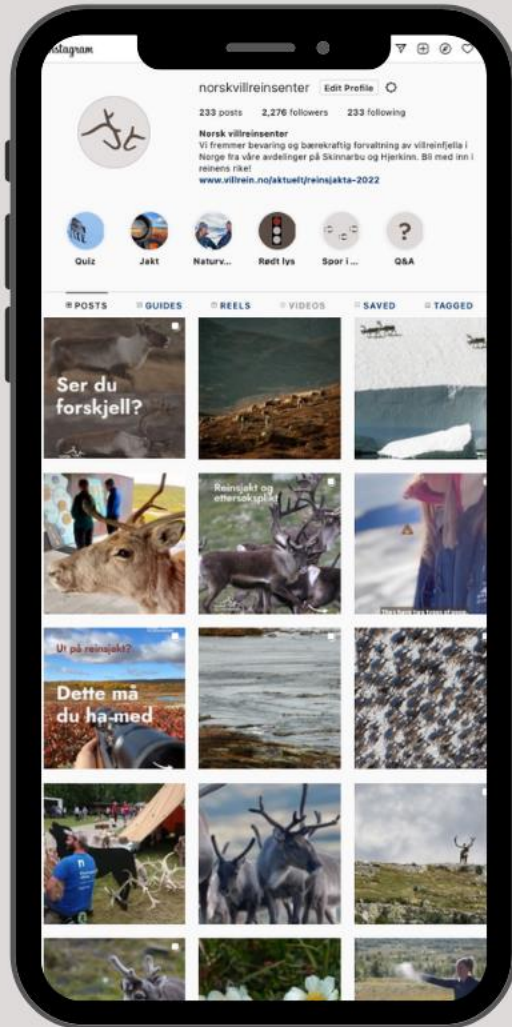

Offentlig høring ila. 2024

- Faggrunnlagene ligger hos Klima- og miljødepartementet (KLD).
- Kommende stortingsmelding om villrein.
- KLD vil legge ut sine tiltaksplaner på offentlig høring i løpet av 2024.

Takk for oppmerksomheten!

Følg oss gjerne på Facebook og Instagram

 Norsk villreinsenter

 @norskvillreinsenter

**NORSK
VILLREINSENTER**